

stych, o klimacie na ogół suchym. Podwyższona odporność *B. excelsa* związana jest prawdopodobnie z jej mieszańcowym pochodzeniem. Europejskie gatunki brzoź występujące w klimacie wilgot-

niejszym charakteryzowały się niską odpornością: *B. oycoviensis* (LD 100 = 10 c), *B. verrucosa* i *B. pubescens* (LD 100 = 20 c).

Mieczysław Czekański

Czesław Mętrak — MEBLARSTWO. PODSTAWY KONSTRUKCJI I PROJEKTOWANIA. Wydawnictwo Naukowo-Techniczne, Warszawa 1975. Wydanie I, nakład 3000 egzemplarzy.

Książka obejmuje 268 stron, w tym 25 tabel, 189 wielocłonowych rysunków oraz 32 fotografie poza tekstem. Wykaz literatury obejmuje 61 pozycji. Umieszczona na karcie tytułowej informacja Wydawnictwa omawia treść książki w następujący sposób: „W pracy omówiono konstrukcje meblarskie, podstawowe części konstrukcji, ich połączenia oraz badania z uwzględnieniem tendencji rozwojowych. Ponadto podano zarys rozwoju mebli i ich systematykę oraz zasady i warunki projektowania mebli. Uzupełnienie stanowią wybrane zagadnienia z technologii produkcji oraz wzory mebli. Przeznaczona dla inżynierów zatrudnionych w przemyśle meblarskim i projektantów mebli oraz dla studentów wydziałów mechanicznej technologii drewna i zainteresowanych architekturą wnętrz”.

Książka jest podzielona na dwie części. Część I — „Konstrukcje meblarskie”, licząca 189 stron, obejmuje 6 rozdziałów:

1. Zarys rozwoju konstrukcji meblarskich
2. Rodzaje i podział mebli
3. Podstawowe części składowe konstrukcji meblarskich
4. Połączenia części konstrukcji meblarskich

5. Przykłady konstrukcji meblarskich

6. Badanie konstrukcji meblarskich.

W skład części II, liczącej 73 strony, wchodzi rozdział:

7. Meble jako elementy mieszkania

8. Przydatność mebli

9. Projektowanie konstrukcji meblarskich

10. Rozważania na temat estetyki mebla

11. Proces projektowania mebla

12. Dokumentacja projektowania.

Wprowadzenie w tematykę książki stanowią rozważania dotyczące konstrukcji meblarskich w ich rozwoju historycznym, od starożytności, przez średniowiecze i okres nowożytny, do chwili obecnej. W systematycznie rozwijanym zestawieniu Autor analizuje zmieniające się epoki i style, przez rękodzielniczo wykonywane meble odrodzenia, baroku i cesarstwa, do przypadającego na połowę XIX w. początku produkcji przemysłowej oraz związanych z początkiem XX w. mebli secesji. Dalsze etapy rozwoju meblarstwa to meble modernizmu i dostosowane do zmienionych warunków społecznych meble teraźniejszości. Bogaty materiał ilustracyjny, obejmujący 51 fotografii i rysunków, daje przegląd zachodzących zmian i pogląd na ewolucję meblarstwa.

Końcowe ogniwo stanowi wizja XXI wieku, w którym me-

blarstwo wykorzystując tradycyjne drewno i konkurujące z nim tworzywa sztuczne będzie dążyło do tworzenia „meblo-wnętrz” dających pełne zaspokojenie potrzeb, komfort, estetykę i odprężenie psychiczne, wynikające z kształtowania wnętrza w myśl indywidualnych gustów i upodobań.

Przedstawienie rozwoju meblarstwa w krótkim z konieczności ujęciu historycznym wymagało dużego wysiłku. Trzeba stwierdzić, że Autor umiał sprostać zadaniu kreśląc szczegóły ze znanstwem i dużym zamiłowaniem.

Następny etap rozważań obejmuje podział mebli na rodzaje, przy czym za kryteria podziału przyjęto ich funkcje, przeznaczenie i konstrukcję oraz stosowany w produkcji materiał i sposoby jego obróbki. Wynikająca z tych zasad klasyfikacja stanowi podstawę jednoznacznego nazewnictwa.

Dalsze ogniwo poświęcono częściom składowym konstrukcji meblowych. Omówiono elementy z graniaków i płyt, części wykonywane z materiałów nieдрzewnych, okucia i akcesoria meblowe oraz zagadnienie kojarzenia elementów w podzespoły i zespoły, które w końcowym powiązaniu dają konstrukcję meblarską.

W realizacji tych zadań podstawowe znaczenie mają sposoby łączenia, wpływające w istotny sposób na wytrzymałość i trwałość konstrukcji. Związane z tym problemy omówiono obszernie w IV rozdziale książki. Celowo dobrany zestaw rysunków ułatwia opanowanie trudnego tematu. W kolejnym rozdziale przedstawiono zasady konstruowania mebli skrzyniowych i szkieletowych, uwydatniając związane z tym zagodnienia wykonawcze oparte na zestawie przykładowo dobranych rozwiązań konstrukcyjnych.

Zakończenie pierwszej części opracowania stanowi rozdział omawiający badanie konstrukcji meblarskich. Badanie mebli stanowi kierunek pionierski, zapoczątkowany przez prof. Mętraką w latach pięćdziesiątych w Centralnym Laboratorium Przemysłu Drzewnego i kontynuowany w Oddziale Warszawskim Instytutu Technologii Drewna. Związane z tym prace prowadzono systematycznie przez ok. 20 lat. Prof. Mętrak był inicjatorem badań oraz współtwórcą wypracowanych metod i opatentowanych urządzeń do badania mebli. Wyniki tych prac znajdują coraz szersze zastosowanie w praktyce przemysłowej. Metody badania, schematy urządzeń badawczych, sposób wykorzystania wyników i kryteria oceny badanych mebli przedstawiono w jasnym ujęciu w rozdziale VI. Ta część podręcznika stanowi oryginalny, nowatorski wkład w rozwój polskiej myśli technicznej.

Część II książki zapoczątkowana rozdziałem omawiającym meble jako elementy mieszkania. W tym ujęciu meble mają nie tylko spełniać przypisane im funkcje użytkowe, lecz również kształtować szczupłą nieraz przestrzeń życiową człowieka w sposób celowy i estetyczny, zapewniający równoległe zaspokojenie codziennych potrzeb mieszkańca, wypoczynek oraz odprężenie psychiczne. Wynikające stąd zadania omówiono w rozdziale zatytułowanym „Przydatność mebli”, przy czym jako podstawowe grupy wyodrębniono meble do siedzenia i leżania, meble do pracy i spożywania posiłków oraz meble do przechowywania przedmiotów. W toku rozważań uwzględniono wyniki zdjęć antropometrycznych ludności naszego kraju wykonanych przez Komisję Antropometrii PAN. Bar-

dzo cenny fragment tego rozdziału przedstawiają tabelarycznie zestawione wymiary mebli podane na podstawie prac badawczych przeprowadzonych przez Instytut Technologii Drewna, zaleceń normalizacyjnych RWPG oraz polskich norm. Krótki wgląd w te liczby uwydatnia przyczyny zmęczenia, występującego często przy korzystaniu z mebli o źle dobranych wymiarach, a zwłaszcza krzeseł i stołów o niewłaściwie skoordynowanej wysokości.

Dalsze ogniwo rozważań poświęcono zagadnieniom projektowania mebli. W rozdziale IX przedstawiono w ujęciu tabelarycznym podstawowe właściwości drewna i tworzyw drzewnych oraz zobrazowano wpływ czynników zewnętrznych (wilgotność i temperatura) na zachowanie się konstrukcji meblowych w zmiennych warunkach otoczenia. Na tej podstawie omówiono zasady ustalania wymiarów części konstrukcji oraz problem dostosowania projektu do specyfiki procesu technologicznego (tzw. technologiczność konstrukcji).

Zakończenie II części książki prof. Mętraka stanowią rozdziały poświęcone zagadnieniom estetyki mebli, procesu projektowania mebli oraz dokumentacji projektowej.

Wartość i aktualność książki prof. Mętraka trzeba rozpatrywać na tle ewolucji jakiej podlega przemysł meblarski w Polsce. W okresie międzywojennym produkcja mebli była — w większości — realizowana w częściowo zmechanizowanych, drobnych wytwórniach rękodzielniczych, nie dostosowanych do produkcji seryjnej. Przystawienie wytwórni meblarskich na metody pracy przemysłowej zaczęto realizować w latach pięćdziesiątych. W miarę postępującej odbudowy kraju i wzro-

stu dobrobytu ludności zapotrzebowanie na meble rosło niewspółmiernie w stosunku do zdolności produkcyjnej zakładów meblarskich. W latach 1971—1975, w wyniku dynamicznego wzrostu budownictwa mieszkaniowego, na rynku meblowym zaistniała sytuacja krytyczna. Popyt na meble przewyższył wydatnie zdolność produkcyjną wytwórni; następstwem tego była decyzja Rządu ustalająca konieczność 2,5-krotnego zwiększenia produkcji mebli do 1980 r. Problem mebli znalazł się w centrum zainteresowania licznej rzeszy nabywców.

Przy takim układzie stosunków literatura fachowa z zakresu meblarstwa, o profilu podstawowym i dydaktycznym, powinna być bogato reprezentowana. Rzeczywistość jest odmienna. Dotkliwie daje się odczuwać brak opracowań ujmujących kompleksowo całość zagadnienia; w ciągu XXX-lecia pojawiły się dwa wydania książki „Meblarstwo” (H o l z h a c k e r, M ę t r a k, Ż u r o w s k i), ostatnie wydanie z 1967 r. Wydane w 1975 roku opracowanie prof. M ę t r a k a ujmuje całościowo problem meblarstwa z uwzględnieniem najnowszych osiągnięć teorii i praktyki. Dzięki umiejętnemu zestawieniu rysunków i materiałów liczbowych Autor zamknął w stosunkowo szczupłej objętości książki duży zasób wiadomości o podstawowym znaczeniu. Należy podkreślić jasny tok wykładu, co stwarza warunki łatwego opanowania trudnej nieraz treści. Dotyczy to zwłaszcza fragmentów przedstawiających wyniki oryginalnych dociekań Autora.

Należy również podkreślić wysoki poziom graficzny i piękną szatę zewnętrzną wydawnictwa.

Książka prof. Mętraka może znaleźć szerokie zastosowanie

wśród pracowników przemysłu meblarskiego, równocześnie zaś spełnić rolę pełnowartościowego podręcznika dla studiujących na wydziałach technologii drewna i w liceach przemysłu drzewnego. Należy zaznaczyć, że książka wzbudziła duże zainteresowanie wśród ludzi nie związanych fachowo z przemysłem drzewnym, a interesujących się meblarstwem ze względu na zamiłowanie lub interesy osobiste (nabywcy mebli).

Ta kategoria odbiorców stanowiła liczną grupę nabywców książki; całość nakładu została wyczerpana w ciągu kilku tygodni.

Książka „Meblarstwo” stanowi cenną pozycję w polskiej literaturze fachowej; wzbudziła również duże zainteresowanie za granicą. Nasuwa się życzenie, by możliwie prędko wznowić jej wydanie w większej niż dotychczas liczbie egzemplarzy.

Franciszek Krzysik

Książki Państwowego Wydawnictwa Rolniczego i Leśnego można kupić w księgarniach miejskich i Wojewódzkich Księgarniach Rolniczych „Domu Książki”, w zorganizowanych przez nie punktach sprzedaży i u kolporterów, w kioskach i klubach „Ruch”, w Klubach Gminnych Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” oraz w Centralnej Księgarni Rolniczej w Warszawie, Pl. Dąbrowskiego 8.

Adresy Wojewódzkich Księgarni Rolniczych:

- 15-420 Białystok, ul. Edwarda Próchniaka 5,
- 85-009 Bydgoszcz, ul. Dworcowa 73,
- 80-835 Gdańsk, ul. II Grobla 12/14,
- 40-012 Katowice, ul. 15 Grudnia 16,
- 25-367 Kielce, ul. Obrońców Stalingradu 11,
- 75-035 Koszalin, ul. Zwycięstwa 20,
- 31-013 Kraków, ul. Rynek Główny 36,
- 20-115 Lublin, ul. Kowalska 11,
- 90-440 Łódź, ul. Piotrkowska 147,
- 10-538 Olsztyn, ul. Dąbrowszczaków 7,
- 45-706 Opole, ul. Hanki Sawickiej 15/17,
- 61-808 Poznań, ul. Armii Czerwonej 77,
- 35-074 Rzeszów, ul. Gałęzowskiego 6,
- 70-427 Szczecin, Pl. Grunwaldzki 1,
- 50-147 Wrocław, ul. Wita Stwosza 44,
- 65-068 Zielona Góra, ul. Karola Marksa 4.

W razie trudności przy zakupie żądanej książki prosimy zwracać się do PWRiL, W-wa 1, Al. Jerozolimskie 28, skrytka pocztowa 374.